

'Kıdemli bir hasta'nın anıları

Sadık Yalsızuçanlar

1962 yılında Malatya'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Türkoloji bölümünde okudu. TRT'de yapımcı-yönetmen olarak çalıştı, emekli oldu. Öykü, roman, masal, deneme, araştırma-inceleme türlerinde kitaplar yazdı. Televizyon ve sinemaya ilişkin kuramsal yazılar, kitaplar kaleme aldı. Bazı kitapları; Şehirleri Süsleyen Yolcu, Gerçeği İnciten papağan, Kuş Uykusu, Güzeran, Garip, Ayan beyan, Deli Tomarı, Yüz, Allah'ın Adamları, Gezgin, Yakaza, Cam ve Elmas, Anka, Gönül Bekleme, Diyamandı, Hayyam, Hiç, Sırlı Tuğlalar.

Doktorla, hastaneyle ilişkim, doğumu istisna tutacak olursak, sanırım dört-beş yaşlarımda başladı. Annem arada aynı kelimelerle, aynı duyguları yaşayarak ve yaşatarak anlatırdı. Şiddetli bir menenjit nöbeti, ateş, kendinden geçiş, ölü diye sonunda yatağa bırakılış... Başımda ağlıyorlar. Babam çaresiz. O Ares gibi öfkeli, korkusuz ve kabadayı adam güçsüz ve çaresiz evet... Sonunda Doktor Deli Ziya alkolden titreyen elleri ve parmaklarıyla gelip muayene ediyor, uyanık olsam asla izin vermeyeceğim o devasa ürkünç şırıngasıyla ne annemin ne babamın adını dahi bilmediği sıvıyı kolumdan enjekte ediyor ve birkaç saniye sonra gözlerimi açıyorum. Annem, sonrasında o dönem Malatya'nın en "önemli" hastanesine kaldırıldığımı ve durumumun stabil olduğunu, bir hafta sonra ise taburcu edildiğimi, Allah'ın önce almak isteyip sonra acısına dayanamayarak tekrar iade ettiğini söyleyip durur, "Senin bu tuhaf halin hep o menenjitin eseri" derdi sık sık.

Türkiye'de üç kişiden birinin hasta, ikisinin doktor gibi davrandığı söylenir. Gerçekten de böyledir. Kendimi de sık sık yakalarım bu halde. Mesela kızımın başı ağrıdığına, "evladım al şunu, hatta iki tane iç, yoksa kesilmez" deyip ağrı kesici tablet uzatırım. Eşim, "of midem kötü" deyince, kullandığım bir başka ilacı alıp getirir veririm, "şunu iç bir şeyin kalmaz."

Annem de böyleydi. Anneannem biraz farklıydı. O'nun eli, Fadime Ana'dan gelen şifalilardandı. Berbat bir karın ağrım var. Azınca hemen yatırır, bir süre ovardı. Geçerdi. Annemin sık sık migren ağrıları olurdu. Patatesi ince ince dilimler, yazmayla alınına dizip sıkıca bağlardı. Bir yerden düşeriz, dokumuz fena halde morarır veya şişer, ekmeğe çığner, daha vahimse yağsız bir parça eti bağlardı, sabaha bir şeyimiz kalmazdı. Şu rahatsızlığa bu bitki iyi gelir, onun ilacı şu ottur vs. O saded harici.

Medikal veya cerrahî tedaviyi gereksindiğim ikinci hastane deneyimim, yaklaşık 22 yaşımıdayken başladı. Bir arkadaşımın sözde spor yaparken sırtüstü fena çakıldım ve ertesi gün belimde dehşetengiz bir ağrıyla uyandım. Sonrasında iki sene sürecek, bir bacağımdu duyu kaybına ve incelmeye yol açacak disk herniasyonunun cerrahi yöntemle tedavisi için iki yıl boyunca doktorların kapısını, hastane koridorlarını aşındırdım. Gündelik yaşamın rutinlerini yapmakta güçlük çekip, ağrıdan hayli mutsuz hatta depresif olmaya başladığımda nihayet babam duruma el koydu. Ve beni bir ambulansla iznime geçirmekte olduğum Dört Yol/Hatay'daki evimizden, Çukurova Tıp Fakültesi Balcı Hastanesi Beyin Cerrahî Bölümü öğretim üyelerinden birinin muayenehanesine götürdü. O zaman bir resmî sağlık kuruluşuna sıradan bir hasta olarak başvurup muayene olmak, gerekli bütün tetkik ve tahlilleri kısa sürede yaptırıp tedavi için öngörü-

len süreci yaşamak adeta imkânsızdı. Hele sorun nöroşirürjik ise... Bel fitiği oluşmuş mu? Ne düzeyde? Ne türden olumsuz sonuçlar üretmiş? Ameliyatsız iyileşme mümkün mü? Öne doğru eğilemiyordum. Ağrıdan duramiyordum. Oturamiyordum. Her pozisyonunda yatamıyor, uzanamıyordum. Doktor sıkı bir muayeneden sonra, bir kâğıda bizim asla okuyamayacağımız bir "imlada" bir şeyler yazdı ve "bunu alın, beyin cerrahisi bölümüne gidip, Doktor Necmi Bey'i bulun" dedi.

Birkaç saat sonra, üçüncü gün ameliyata alınacağımı da öğrenerek hastaneye yatmış oldum. O zamanlar, "ilaçlı film" çekiliyordu. MR vs. imkânları yoktu. "ilaçlı film"den sonra hemen uzanmak gerekiyordu. Başın, bedeninin hizasından az yukarıda tutulması gerekiyordu. O opak maddenin beyne sızması halinde feci sonuçlar üretebileceğini söylüyorlardı. O süreçte yani hekimlerle sıcak temas sağlama imkânına kavuştuğum yatılı hastalık günlerimde de hasta merakının gerektirdiği gibi davranmadım. Doktora bir şey sormak başlı başına bir meseleydi. Sorunca cevap alma ihtimaliniz hayli düşüktü. Alınca da o eda ve gramer sizi bir daha sormamaya mahkûm kılıyordu. Meraktan çatlayarak iki gün geçirdim ve ameliyata girdim. Anestezistle birkaç saniye süren samimi sohbetten sonra gözkapaklarım kapandı. Uyandıktan yaklaşık on beş dakika sonra belimde ve bilhassa bacaklarımda korkunç ağrılar duydum. O gece haliyle uyuyamadım.

Türkiye’de üç kişiden birinin hasta, ikisinin doktor gibi davrandığı söylenir. Gerçekten de böyledir. Kendimi de sık sık yakalarım bu halde. Mesela kızımın başı ağrıdığına, “evladım al şunu, hatta iki tane iç, yoksa kesilmez” deyip ağrı kesici tablet uzatırım. Eşim, “of midem kötü” deyince, kullandığım bir başka ilacı alıp getirir veririm, “şunu iç bir şeyin kalmaz.”

“Şeb-i yeldayı ne bilir müneccim hem muvakkit / Müptela-yı gama sor kim geceler kaç saat...” Bu dizelerin derin anlamını o gece yaşamıştım, yıllar sonra Türkoloji eğitimi alırken kendisini de tanıyacaktım.

O zaman mesela odalarda ameliyatlı hastalar dahi sigara içebiliyordu. Refakatçiler elektrikli ocak, hatta piknik tüpüyle hasta odasında çay demleyebiliyor, yemek yapabiliyordu. Tabii ziyaretçilerin getirdiği yağlı ve soğanlı Adana dürümlerini, lahmacunları, şal-

gamları, asitli içecekleri falan saymıyorum. Arada üzerinizdeki pikenin üstünden bir hamamböceği hızla geçebiliyordu. Hatta birkaç kez tanık oldum, bir fare gece yarısı eşikten çıkıp gidebiliyordu. Nerede, hangi hastanede, ne zaman söylemeyeyim. Zaten o hastanelerin çoğu ya restore edildi veya yıkıldı yenileri yapıldı.

Hasta-hekim ilişkilerindeki ideal diyalogu hiç yaşamadım desem abartmış olmam. Bel fitiği ameliyatından sonra yaklaşık yedi operasyon daha yaşadım. İkinci bel fitiği ameliyatı. Bel kayması sonucu tekrar bir ameliyat... Bu kez platinler takıldı. Yeşil ışıkta geçme gafletinde (!) bulunup kırmızı ışıkta durmayan bir aracın çarpması sonucu İzmir’de, götürüldüğüm acil serviste alınımdaki yırtılmanın alelusul dikildiği, sonrasında iki kez ortopedik operasyon geçirdiğim o feci süreç... Ortopedik ameliyatların ikincisinin gerekçesi, “tıbbî gerçekliğimizi” ve verili durumu yeterince yansıtır; sol dizim alçıya alınmıştı. Üç ay sonra o korkunç hantal, ağır ve sık sık bacağım, ayağım şiştiğinden dayanılmaz ağrılara neden olan alçı söküldüğünde, doktorum baktı ve yüzü ekşidi : “Ne oldu efendim, sorun ne?” diye sorma gafletinde bulduğumda, ağız ucuyla, “yanlış kaynamış” anlamına gelen bir şeyler söyledi. Yanlış kaynaklığına ilişkin bilgiyi daha net biçimde hasta bakıcıdan -yoksa hemşire miydi?- alacaktım. Hayda! Tekrar filmler çekildi, tetkikler-tahliller yapıldı, hastaneye yattım ve dizime yapay bir

üçgen kemik yerleştirildi, bir u çivisi çakıldı vs. Yine iki buçuk-üç ay yatağa çakıldım. Bu kez alçı çıkarıldığında bacağımın düzeldiğini ama hayli incemiş, duyu yitimi yaşamış olduğunu gördüm. Rehabilitasyon süreci yaklaşık üç hafta sürdü. Bir yaşını doldurmuş olan ilk oğlumla beraber ayaklandık ve yürümeğe başladım. Sonrasında ise çok acı çektiğim ve çok ihtiyacım olduğu halde sadece doktorlarla değil hemşire, hastabakıcı hatta temizlikçilerle de pek iletişim kurmadığım çift yanlı kasık fitiği ameliyatı oldum. Nihayet “dört damarınız tıkalı, acilen ameliyat olmanız lazım” diyen doktora kendimi, gasalın elindeki meyvit gibi teslim ettiğim açık kalp ameliyatı... Arada dişlerime sekiz implantın uygulandığı, yaklaşık 7 ay süren diş tedavisini, o süreçteki cerrahi müdahaleleri saymıyorum... Kızarmış tavuk yediğim elimi tam yakamadan bir komşunun köpeğinin kaptığı ve parmağımdaki yırtılmanın dikildiği veya evde ufak tefek yaralanmalar sonrası genellikle acil servislerde maruz kaldığım küçük-büyük cerrahi müdahaleleri de saymıyorum... Ama şeyi saymalıyım: 33 yaşımdayken gittiğim 8 aylık kısa askerlik görevini ifa ederken hastalanmıştım. Sarıkamış’ta askerlik yapıyordum. Şubatta gitmiştim. Hoş, terhis olana değin kar hiç kalkmadı ve ben Sarıkamış toprağını hiç göremedim. Hep beyazdı, bembeyazdı... İlk nöbetimde henüz kışlık giysilerimiz verilmediğinden, tedbirsiz davranıp kalın içlikler de giymediğimden zatürre oldum ve askeri hastaneye yatırıldım. İki gece boyunca yatağa bağlandım. Mecazen söylemiyorum. O kadar titriyordum ki yatağa bağladılar. Serumlar, iğneler... Orada hemşire hanımla ilk gece aramızda ilginç bir diyalog yaşandı. Gözümü saatler sonra açabilmıştım. Ona da açma denirse... Flu görüyordum. Dişlerim birbirine vuruyor, bedenim adeta kendiliğinden zıplıyor, tir tir titriyorum. Hemşire geldi, rutin işlerini yapmak üzere. Ateşimi ölçtü, serumumu kontrol etti. İğne yaptı. Bu arada, “nasılsın bakalım” diye sordu. Kekeler gibi, “ölüyorum...” dedim. Umursamadı. Serumu ayarladı tekrar, çıkarken de “kolay kolay gebermezsiniz siz” deyip gitti. Askeri hastanede iddim. Rütbesizdim. Başıma gelen doktor bölük komutanım gibi yüzbaşıydı en azından. Onu görünce esas duruşa geçmek üzere davranmaya çalışıyordum. Gülüyordu. “Hoca rahat ol” diyordu. Benden birkaç yaş gençti.

Askeri hastanede kuralların, disiplinin çok daha katı olduğunu söylememe gerek yok. Ama hastane koşullarının daha ehven olması bakımından bu bir avantaj olarak da düşünülebilir. Tabii o zamanlar... Yani, hastanın yatakta sigara içebildiği zamanlar...

Son ameliyatım, dediğim gibi kalp ameliyatıydı. Dört damar bypass edildi. Özel hastaneydi. Doktorumla bu kez sağlıklı ve incelikli bir hasta-hekim diyalogu kurabilmiştik. Özellikle yoğun bakımda geçirdiğim iki gün boyunca, daha önce hiç yaşamadığım samimiyette, derinlikte ve incelikte bir iletişim... O da tiryakiydi. Şaşırtıcı biçimde şiir yazıyordu. Benim yazar olduğumu öğrendi ve edebiyata, şiire, şaire dair konuştuk. Bunun yanı sıra belgesel yönetmeni olduğumu öğrendi. Tuhaf bir biçimde belgesel düşkünümüş. Bütün bunlar hasta-hekim ilişkisinin aslında nasıl özel bir ilişki biçimi olduğunu bendenize gösterdi. Hikâye, uyanırken sayıkladığım o dizeyle başlamıştı: "Sine me bir elif çekti cânân bu gece..." demişim. Bir yanda doktor diğer yanda hemşire uyandırmaya çalışıyorlar. Bu mısrayı sayıklayıp durmuşum. Gözlerimi açınca, kendime biraz gelince doktor gülüyordu, "Şair misin sen?" "Ne gezer!" dedim, "Hep şair olmak istedim ama olamadım. Öykücü olmakla yetindim." "Peki o söylediğin neydi?" dedi. "Ne neydi?" "Elif çekti melif çekti..." "O mu? Enderunlu Vâsî'ya ait... Hacı Sadullah Ağa da bestelemiş hatı..." "Allah Allah ne güzel bir şeymiş o öyle..." Böylece, sineye çekilen elif üzerinden bir iletişim başladı. Taburcu

olana değin sadece yoğun bakımdan çıktığım ve odama geçtiğim gece, doktordan gizli aldığım üç adet laroksilin yol açtığı kriz dışında bir sorun yaşamadık. Evet ağzına sadece biber sürülmekle yetinilmeyecek bir fenalık yapmıştım. Suça zorla ortak olan eşim de doktor beyden gerekli zılgıtları yedi. Tüm gün, doktorumun asık çehresi ve azarlamalarıyla geçti. Ertesi gün dilediğim özürler etkili oldu. Durum normale döndü. Taburcu olurken doktorumla yaptığımız kısa ama anlamlı sohbet kendimi daha iyi hissetmeme yol açtı. Ciğerimdeki ve solunum yolundaki tıkanıklığın, ağrıların bir an evvel bitmesini istiyordum. Yiyecek-içecek listesi, yapmam gereken hareketler, ne zaman nasıl davranacağıma ilişkin ayrıntılı bilgilendirmeden, kontrol zamanından sonra sıra sorunun müsebbiplerinden en başta gelenine gelmişti; sigaraya. "Bırakacaksınız" dedi. "Bırakılmaz efendim" dedim. "Ne!" "Terk edilmez, mütareke yapılır efendim" dedim. Güldü. "Her ne ise, terk mi mütareke mi artık, bu konuda lütfen tutarlı olun." Tabii dedim. Az önce kendisi geldiğinde sigara kokuyordu. Ele verir talkımı kendi yutar salkımı durumunu birazcık fark etti, yansıtmak istememesine rağmen tam başarılı olamadı. Daha fazla yormak istemedim. "Çok teşekkür ederim efendim" dedim, "Emrinizi tutacağım..." Gülümsedi.

Bu arada, kalp ameliyatı sonrası perhiz listesi dedim de bir dostumun naklettiği olaydan söz etmek isterim. Şanlıurfalı bir kebab lokantası sahibi, kilosu yüz yirmi civarında amcamızın

öyküsü bu. Kalp krizi geçiriyor. Acilen hastaneye götürüyorlar. Müdahaleler yapılıyor. Tetkikler, tahliller derken doktor, "Efendim üç damarınız tıkalı, acilen ameliyat gerekiyor" diyor. Amcam zaten krizden bir enkaza dönüşmüş, üzerinden bufalo sürüsü geçmiş gibi. Korkunca da, "Peki" diyor. Uzatmayayım, ameliyat oluyor. Bir hafta hastanede kalıyor. Taburcu olurken doktor pek çok tavsiyenin yanı sıra eline bir yiyecek-içecek listesi tutuşturuyor. Amcam, alıyor, bakıyor. Kereviz, brokoli, kibrit kutusu büyüklüğünde yağsız peynir, üç adet zeytin vs. "Bu ne doktor bey?" diyor. Doktor, "Yiyecek listesi" diyor. Amcam, tekrar bakıyor listeye ve, "Bunları yemeklerden önce mi yiyeceğiz sonra mı?" diyor. Deyim yerindeyse bir tür "kebabistan" olan Şanlıurfalı ve de kebab lokantası işletmecisi olunca, bu soru meşruiyet kazanabiliyor. Çünkü yine Urfalı dostlarımıza izafe edilen bir başka öykü bunu yeterince açıklayabiliyor: İki Urfalı dostumuz yiyorlar yiyorlar yiyorlar... Birisi çok fenalaşıyor ve dayanamayıp ölüyor. Diğer de hayli fenalaşıyor ama kefeni son anda yırtıyor. Sedyede sağlık görevlileri götürürken ölen arkadaşına bakarak, "yiyince rahmetli gibi yiyeceksin, bizimkisi nefis köreltmesi" diyor... Örnekleri çoğaltmak mümkün. Ama yazının sınırları müsaade etmiyor. Ayrıca Urfalı dostlarımızın hoşgörüsü sınırlarını da zorlamamak lazım.

Hastaneden çıkarken, "Allah bir daha düşürmesin" diye geçirdim içimden. Sonra ekledim: "Eksikliğini de vermesin..."